

NULÄGE OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

UNDERLAG TILL KLIMAT- OCH ENERGISTRATEGI
2026-04-10

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	4
2.1 Klimatpåverkan	5
2.2 Redovisning av konsumtion	6
3. Uppföljning av gällande strategi	7
3.1 Övergripande mål	7
3.2 Energiförsörjning	8
3.2 Transporter och resande	9
3.3 Samhällsplanering och byggande	10
3.4 Konsumtion	11
4. Klimatpåverkan prioriterade områden	12
4.1 Energi	13
4.2 Transporter och resande	16
4.3 Samhällsplanering och byggande	20
4.4 Konsumtion	21
5. Kommunens styrmedel och verktyg	23
5.1 Ledning och styrning	23
5.2 Upphandling och inköp	24
5.3 Samhällsplanering	24
5.4 Samverkan	25
5.5 Målstyrning och uppföljning	26
6. Slutsats	27

1. SAMMANFATTNING

Upplands Väsby's klimat- och energistrategi antogs 2022 och syftar till att minska klimatpåverkan samt fungera som kommunens energiplan. Den utgår från internationella, nationella och regionala mål, där Sverige ska nå minst 85 % minskade växthusgasutsläpp till 2045. Strategin revideras vart fjärde år. Klimatarbetet samordnas regionalt av Länsstyrelsen, med målet om ett klimatneutralt Stockholms län 2045. Kommunen har en viktig roll genom planering, upphandling och att skapa förutsättningar för invånare och företag att minska utsläpp.

Utsläpp analyseras enligt Greenhouse Gas Protocol. Cirka 90 % av utsläppen sker inom kommungeografen, medan kommunorganisationens utsläpp delas in i scope 1 (direkta), scope 2 (köpt energi) och scope 3 (indirekta), där scope 3 är störst. I gällande strategi arbetar kommunen enbart med scope 1 och 2.

Kommunen har minskat energianvändningen och ökat andelen förnybar energi. Utsläpp från energianvändning har minskat kraftigt, bland annat genom att oljepannor avvecklats.

Transportsektorn står för en stor del av växthusgasutsläppen i kommunen. Utsläppen från vägtransporter har minskat med en femtedel sedan 2018, främst på grund av ökad låginblandning av biobränslen i bensin och diesel. Personbilar står fortfarande för den största delen av utsläppen. Kommunorganisationens utsläpp från ägda och leasade fordon och arbetsmaskiner har ökat med 8% sedan 2018.

Kommunen kan påverka transportutsläppen. Att skapa förutsättningar för minskad bilanvändning och investera i infrastruktur som gynnar gång-, cykel- och kollektivtrafik är viktiga delar för att få fler att resa hållbart. För kommunorganisationens transportutsläpp är det viktigt att analysera och följa upp utsläppen från upphandlade tjänster och ställa krav och följa upp klimatpåverkan i upphandlingar.

Kommunen behöver nu ta nästa steg för att minska klimatutsläppen genom att utöka arbetet med hållbar samhällsplanering, satsningar på gång-, cykel- och kollektivtrafik samt krav i upphandlingar. Bygg- och fastighetssektorn och konsumtion står för stora utsläpp, särskilt genom indirekt påverkan (scope 3), vilket kräver ökad analys och styrning.

Kommunen arbetar redan systematiskt med miljö- och klimatfrågor genom politisk styrning, ISO 14001-certifiering och en klimatbudget. Genom samarbete med företag, organisationer och nätverk fortsätter Upplands Väsby att utveckla sitt klimatarbete och bidra till en hållbar utveckling.

2. INLEDNING

Upplands Väsby's klimat- och energistrategi antogs av kommunfullmäktige 2022. Strategin är ett styrande dokument för kommunens arbete med att minska klimatpåverkan och den utgör även kommunens energiplan, enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439). Kontoren arbetar med att revidera strategin, eftersom en revidering ska göras vart fjärde år. Det här underlaget har tagits fram för att beskriva det aktuella nuläget och följa upp strategins mål och åtgärder.

Klimatarbetet i Upplands Väsby förhåller sig till internationella, nationella och regionala mål, lagar och avtal. Sveriges miljömål är den nationella implementeringen av den miljömässiga dimensionen i de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030. Klimatmålen är en central del av det klimatpolitiska ramverket, som syftar till ett långsiktigt, samordnat och transparent klimatarbete.

Klimatmålet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre senast år 2045 än år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder. För att nå målet får även avskiljning och lagring av koldioxid av fossilt ursprung räknas som en åtgärd när andra rimliga alternativ saknas.

På regional nivå styrs klimatarbetet av Stockholms läns klimat- och energistrategi, som samordnas av Länsstyrelsen i Stockholms län i samverkan med kommuner, regionen och andra aktörer. Målet är att Stockholms län ska vara klimatneutralt senast år 2045, i linje med Sveriges nationella klimatmål. Strategin pekar ut prioriterade områden med störst potential för utsläppsminskningar och klimatanpassning, bland annat inom energisystem, transporter, bebyggelse, samhällsplanering och konsumtion. Kommunerna har en central roll i genomförandet genom fysisk planering, energiarbete, upphandling och genom att skapa förutsättningar för invånare och näringsliv att minska sin klimatpåverkan. Enligt en rapport från Region Stockholm (2025) har 21 kommuner inom Stockholms län mål för det geografiska området och nio har mål för kommunorganisationen.

2.1 KLIMATPÅVERKAN

En kommun kan jobba med klimatpåverkan utifrån två perspektiv: kommunorganisationen och kommungeografin.

Störst klimatpåverkan finns inom kommungeografin (ca 90 % av de totala utsläppen). När det gäller klimatpåverkan från den kommunala organisationen ligger den största klimatpåverkan inom scope 3 (indirekt påverkan via bland annat upphandling och grön finansiering). Upplands Väsby har hittills fokuserat på scope 1 och 2 i kommunorganisationen vilket rör kommunens egna direkta utsläpp från fastigheter och transporter samt kommunens köpta energi, vilket avser kommunens direkta utsläpp från fastigheter och transporter samt den energi som kommunen köper.

Upplands Väsby kommun använder internationellt etablerade standarder för beräkning och redovisning av utsläpp av växthusgaser. Syftet är att säkerställa tydlighet, transparens och jämförbarhet.

För redovisning av utsläpp från den kommunala organisationen används Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet), vilket är den internationella standard som tillämpas av såväl företag som offentliga organisationer.

För kommungeografiska utsläpp används standarden Greenhouse Gas Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Inventories (GPC), med rapporteringsstruktur enligt Common Reporting Framework (CRF). Det är samma metod som används av EU och av föreningen Klimatkommunerna, där Upplands Väsby är medlem, vilket möjliggör jämförelser mellan kommuner.

Båda standarderna bygger på samma grundläggande systematik och delar in utsläppen i tre kategorier, så kallade scope 1, 2 och 3. Indelningen används för att tydliggöra vilka utsläpp som sker direkt inom organisationen eller kommunen och vilka som uppstår indirekt. Innehållet i respektive scope är likartat för geografisk och organisatorisk nivå, men skiljer sig i vissa avseenden beroende på systemgräns. men vissa skillnader förekommer beroende på systemgräns.

Scope	Benämning	Geografisk nivå	Organisatorisk nivå
1	Direkta utsläpp	Utsläpp som sker inom det geografiska område oavsett vilken aktör som orsakar det. Ex från oljepannor, köldmedia, förbränningsmotorer, djur och odling.	Utsläpp från källor som kommunen äger eller kontrollerar: Ex bränsleförbrukningen från egna eller leasade fordon, oljepannor och köldmedia. Egna djur eller marker.
2	Indirekta utsläpp från nätburen energi	Utsläpp till följd av energianvändning från fjärrvärme och fjärrkyla och el, oavsett i vilken kommun själva produktionsanläggningen ligger.	Utsläpp till följd av den mängd fjärrvärme (och) el som kommunen köper in och använder. Inkluderar också laddning av egna elfordon.
3	Indirekta utsläpp	Utsläpp som sker någon annanstans i världen men till följd av aktiviteter inom kommunen. Ex flygresor, produktion av varor och tjänster som används av individer och företag / organisationer / kommunen.	Utsläpp som sker hos andra aktörer vars produkter, tjänster och resetjänster kommunen upphandlar, dessa kan vara både inom Upplands Väsby och utanför kommungränsen.

Indelningen av utsläpp i scope på geografisk nivå är viktig för att undvika dubbelräkning när utsläpp från flera kommuner sammanställs. Vid nationell eller regional summering används därför endast utsläpp i scope 1 och scope 2.

Internationella rekommendationer och krav anger att minst scope 1 och 2 ska redovisas för den geografiska nivån. I Sverige finns väl utvecklade och tillförlitliga dataunderlag på kommunnivå för dessa scope. För scope 3 saknas däremot nationell statistik med motsvarande detaljeringsgrad på kommunal nivå.

Det är ändå viktigt att beakta scope 3 i strategier och åtgärdsplaner, eftersom dessa utsläpp ofta bedöms vara större än de sammanlagda utsläppen i scope 1 och 2. Åtgärder som samtidigt kan bidra till minskade utsläpp utanför kommunens gränser är därför särskilt värdefulla ur ett helhetsperspektiv.

Även på organisationsnivå är scope-indelningen central för att undvika dubbelräkning. Detta är särskilt relevant när utsläpp från kommunens olika verksamheter och bolag ska sammanställas till en gemensam redovisning.

2.2 REDOVISNING AV KONSUMTION

En betydande andel av de totala utsläppen utgörs av hushållens klimatpåverkan ur ett så kallat konsumtionsperspektiv. För denna typ av beräkningar finns ingen internationell standard, men det finns etablerad forskningspraxis och samverkan. För svenska hushåll har forskningsinstitutet Stockholm Environment Institute (SEI) utvecklat årliga beräkningar och visualiseringar av konsumtionsbaserade utsläpp på kommunnivå.

När begreppet konsumtion används i strategin kan det avse olika saker beroende på sammanhang. För utsläpp på geografisk nivå avses hushållens konsumtion. För kommunorganisationens utsläpp avses istället klimatpåverkan i scope 3. Under målområde konsumtion återfinns de geografiska utsläppen i scope 1, kopplade till sektorerna avlopp och avfall, produktanvändning samt mark och djurhållning.

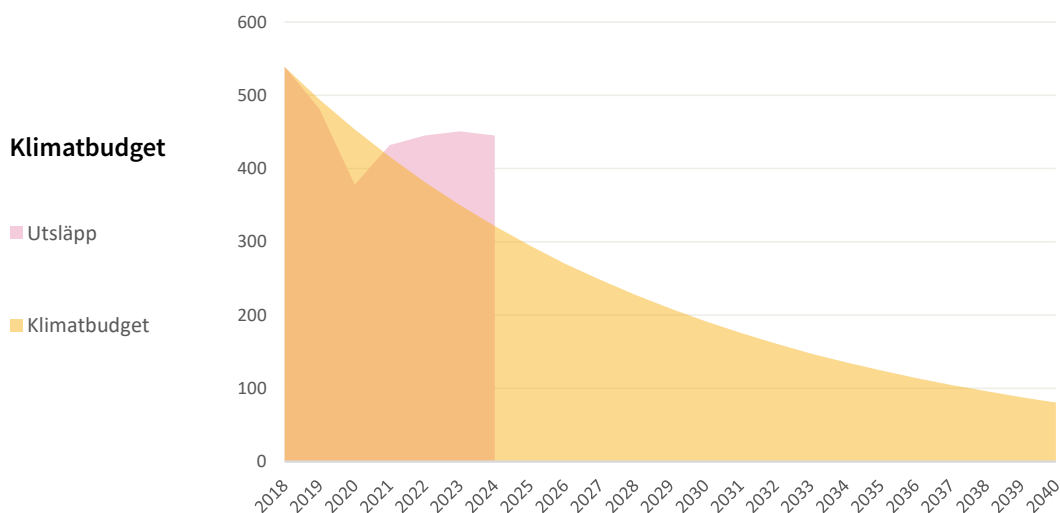
3. UPPFÖLJNING AV GÄLLANDE STRATEGI

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL

- Upplands Väsby kommunala organisation ska ha en fossilbränslefri och energieffektiv verksamhet till 2030.
- Upplands Väsby kommunala organisation ska senast 2040 inte bidra till några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären och därmed bidra till att nå det gemensamma nationella målet.
- Upplands Väsby ska vara en av de ledande kommunerna i Sverige med att främja, uppmuntra och underlätta medborgarnas klimatsmarta val.

Det finns idag ingen uppföljning av målen på en övergripande nivå. En del av revideringen av klimat- och energistrategin innefattar att föreslå tydligare övergripande mål och metoder för uppföljning. För en helhetsbild kan grafen över kommunorganisationens utsläpp jämfört med klimatbudget (figur 1) vara användbar. Den gula kurvan visar koldioxidbudgeten och den rosa visar faktiska utsläpp. Under pandemiåret 2020 minskade utsläppen betydligt, men de har sedan återgått till en högre nivå och ligger över målkurvan.

Förutom övergripande mål anger Klimat- och energistrategin från år 2022 mål inom fyra olika målområden. Dessa är energiförsörjning, transporter och resande, samhällsplanering och bebyggelse samt konsumtion.

Figur 1: kommunorganisationens utsläpp och klimatbudget, ton CO2e.

3.2 ENERGIFÖRSÖRJNING

Upplands Väsby kommun har ett mål om att **mängden köpt energi i kommunens lokaler ska minska**. Målet är uppdelat i etapper och ska vara lägre än 125 kWh/m² år 2025, lägre än 120 kWh/m² år 2030 och lägre än 100 kWh/m² år 2040. År 2025 var mängden köpt energi i kommunens lokaler nere på 115 kWh/m². Målet för år 2025 är uppfyllt och målnivån för 2030 har redan nåtts.

Inom området för **inköpt energi till specifika anläggningar** finns det särskilda mål. För Vilundaparken gäller 350 kWh/m² innan år 2025 och den faktiska mängden var 291 kWh/m² år 2025. För Vilundabadet gäller 500 kWh/m² innan år 2025 och den faktiska mängden var 488 kWh/m² år 2025. Målet är uppfyllt.

För att **minska energiförbrukningen i bostäder** har Väsbyhem ett eget mål. Även detta mål är uppdelat i etapper där köpt energi ska vara lägre än 120 kWh/m² år 2025, lägre än 110 kWh/m² år 2030 och lägre än 100 kWh/m² år 2040. Målet för år 2025 är uppfyllt. Från 2026 har Väsbyhem nya mål inom energiområdet som beskrivs i deras energistrategi.

Kunskap om elnätet är viktigt för kommunens arbete och därför finns ett mål om att Upplands Väsby kommun ska ha god grundkännedom om det lokala elnätet. Målet är inte mätbart eller tidsatt och är därför svårt att följa upp. Dock har kommunen genomfört ett antal aktiviteter inom detta område. Fastighetsavdelningen har inventerat det egna effektbehovet och inrättat ett forum för återkommande dialog med nätägare av el- och fjärrvärmenäten.

För att **öka andelen förnybar energi** har kommunen ett mål om att producerad solenergi i den kommunala verksamheten ska uppgå till 10 procent av den totala förbrukningen innan 2030. För år 2025 stod solenergi för cirka 1 procent av kommunens totala elbehov. Under 2025 driftsattes inga nya anläggningar men under 2026 driftsattes Virahallens anläggning. Målet bedöms inte kunna uppnås med nuvarande takt.

För att **stödja kommuninvånare samt lokala företag och organisationer** erbjuder kommunen energi- och klimatrådgivning. Energi och klimatrådgivningen ska utvecklas och nå minst 50 kontakter i kommunen under 2021 och därefter öka med 25 procent varje år. År 2024 genomfördes 38 rådgivningar i kommunen och år 2025 genomfördes 23 stycken. Målet har inte nåtts.

	Mål	Kommentar	Status
1	Köpt energi i Upplands Väsby kommuns lokaler ska vara lägre än 125 kWh/m ² år 2025, 120 kWh/m ² år 2030 och 100 kWh/m ² år 2040	2025: 115 kWh/m ² . Målet för 2030 redan uppnått.	
2	Vilundaparken 350 kWh/m ² /år innan 2025 Vilundabadet 500 kWh/m ² /år innan 2025	2025: 291 kWh/m ² respektive 488 kWh/m ² . Målet uppnått.	
3	Väsbyhems bostäder: 120 kWh/m ² år 2025, 110 kWh/m ² år 2030, 100 kWh/m ² 2040.	Mål för 2025 uppnått.	
4	Upplands Väsby kommun ska ha god grundkännedom om det lokala elnätet.	Fortlöpande arbete. Projekt med grannkommuner. Målet är svårt att mäta.	
5	Producerad solenergi i den kommunala verksamheten ska uppgå till 10 procent av den totala förbrukningen innan 2030.	För år 2025 stod solenergi för ca 1 % av de kommunala verksamheternas totala elbehov. Väsbyhem har samma mål och når cirka 9,5%.	
6	Energi- och klimatrådgivningen ska utvecklas och nå minst 50 kontakter i kommunen under 2021 och därefter öka med 25%/år.	2024: 38 rådgivningar. 2025: 23 stycken. Målet har inte uppfyllts.	

3.3 TRANSPORTER OCH RESANDE

Kommunen ska verka för att **andelen resor med kollektivtrafik, cykel eller gång för boende i Upplands Väsby ökar till 50 procent år 2025**. Region Stockholms resvaneundersökning används för uppföljning av målet. År 2015 låg detta på 39 procent och år 2024 låg det på 34 procent. Däremot kan konstateras att de aktiviteter som genomförts inom ramen för klimat- och energistrategin handlat om kommunorganisationen, till exempel genom att se till att kommunens bilpool även erbjuder cyklar. Detta är inte åtgärder som bidrar till andelen kollektivtrafikresor som görs av boende i kommunen ökar. Målet har inte uppnåtts.

För att **ställa om fordonsflottan** har Upplands Väsby kommun två mål som gäller kommunorganisationens fordon. Andelen miljöbilar i kommunorganisationen ska år 2030 uppgå till 100 procent och 100 procent av Upplands Väsby kommuns servicefordon ska 2030 drivas av fossilfria bränslen eller el. År 2026 har 96,8 procent av kommunens fordon möjlighet att drivas fossilfritt. Bedömningen är att resterande fordon byts ut senast 2030. Målet är inte uppnått men bedöms att kunna uppnås senast år 2030.

För att minska kommunorganisationens klimatpåverkan har ett mål satts upp för att **minska utsläppen från tjänsteresor**. De klimatrelaterade utsläppen från tjänsteresor ska minska med 10 procent per år fram till 2025 med basår 2019. Utifrån utsläppsdata i Sustainable Advantage var utsläppen 2025 från tjänsteresor fördelade 32 kg CO₂e för tåg, 51 kg CO₂e för taxi, 3 606 kg CO₂e för flyg och 961 kg CO₂e för buss. Det innebär sammanlagt 4,6 ton CO₂e 2025 jämfört med 2019 då utsläppen för tjänsteresor i kommunorganisationen var 27 ton CO₂e. Målet har uppnåtts.

En viktig del för att minska utsläppen från transportsektorn är att **säkerställa tillgången till laddinfrastruktur**. Därför ska Upplands Väsby kommun och Väsbyhem skapa förutsättningar för en god laddinfrastruktur samt ta fram en laddinfrastrukturplan. Upplands Väsby kommun har arbetat med riktlinjer för laddinfrastruktur, men dessa har inte antagits än. Väsbyhem utökar laddmöjligheter för hyresgäster med laddstolpar på parkeringsplatser som hyrs ut, men även genom publika laddhubbar där allmänheten kan ladda. Målet har delvis uppnåtts.

Ett mål i klimat- och energistrategin är att **uppnå de klimatrelaterade målen i trafik- och mobilitetsstrategin**. Målet i trafik- och mobilitetsstrategin handlar om att de sammanlagda koldioxidutsläppen från transportsektorn i kommunen ska minska. År 2023 var utsläppen av växthusgaser 50 558 ton CO₂e, i jämförelse med 51 011 CO₂e året innan. Målet har uppnåtts.

	Mål	Kommentar	Status
7	Verka för 50% andel för gång, cykel, kollektivtrafik år 2025	Aktiviteter otillräckliga. 34% enl. resvaneundersökningen.	
8	100% av kommunens servicefordon ska 2030 drivas med fossilfria bränslen eller el.	Kommer att uppnås. 97% nu.	
9	Andelen miljöbilar i kommunorganisationen ska år 2030 uppgå till 100 procent.	Kommer att uppnås. 97% nu.	
10	Minska de klimatrelaterade utsläppen från tjänsteresor med 10 procent per år fram till 2025 (basår 2019)	2019: 27 ton CO ₂ e, 2025: 4,6 ton CO ₂ e. Uppnått.	
11	Upplands Väsby kommun och AB Väsbyhem ska skapa förutsättningar för en god laddinfrastruktur samt ta fram en laddinfrastrukturplan.	Förslag till riktlinjer för laddinfrastruktur har tagits fram och var på remiss under 2025. Beslut om antagande har ännu inte fattats.	
12	Uppnå de klimatrelaterade målen i trafik- och mobilitetsplanen.	Dubbelrapporterat. Åtgärderna i trafikstrategin är otillräckliga.	

3.4 SAMHÄLLSPLANERING OCH BYGGANDE

Målen för samhällsplanering och byggande syftar inte huvudsakligen till att minska utsläppen, utan om att anpassa samhället till klimatförändringar och öka resiliensen.

Strategin anger att där möjlighet finns, och detaljplanen gör det möjligt, **bör gröna tak byggas på byggnader ägda av kommunen eller Väsbyhem**. Ambitionen är att 40 procent av alla nya byggnader ska ha gröna tak innan 2030. Det finns ingen nulägesbild av andelen gröna tak i Upplands Väsby kommun. Väsbyhem kommer inte uppfylla kommunens krav på att 40 procent av alla nya byggnader som uppförs innan 2030 ska ha gröna tak. I Väsbyhems pågående detaljplaner finns det möjlighet till gröna tak, men det är inget som kravställts i detaljplanens utformningsbestämmelser. Bedömningen är att målet inte kommer att nås.

Upplands Väsby kommun har som mål att använda sig av **grönytefaktor i detaljplaner** och enskilda bygglov. Under 2024 gjordes en omvärldsanalys av grönytefaktor, men ingen grönytefaktor är ännu beslutad för kommunen. En åtgärd om att använda grönytefaktor i detaljplaner finns med i klimatanpassningsstrategin som antogs år 2025. Därför bedöms målet inte behöva kvarstå i klimat- och energistrategin. Målet är inte uppnått.

För att säkerställa **byggnader med låg klimatpåverkan** har kommunen ett mål om att all nybyggnation av bostadshus ska uppnå minst nivå Silver innan 2025 på byggnader planerade på kommunal mark eller ägda av AB Väsbyhem. Väsbyhem certifierar all sin nyproduktion med miljöbyggnad silver i enlighet med målet. Även fastighetsavdelningen utgår från metodiken för miljöbyggnad silver i sina projekt, dock utan certifiering. Målet bedöms delvis uppnått.

För att hantera och förebygga översvämningsrisker har kommunen som mål att **öka andelen mark med förmåga att motverka vattenproblematik** så som översvämnings effekter. Målet är inte siffrerat och därför svårt att följa upp. Kommunen har dock tagit fram en skyfallsutredning samt påbörjat arbetet med en åtgärdsplan för Väsbyån. Kommunen har också anlagt flera våtmarker och fosfordammar under perioden 2020-2025.

Ett av målen i klimat- och energistrategin anger att kommunen ska **uppnå de klimatrelaterade målen i Åtgärdsplan för ekosystemtjänster** (2022). Av åtgärder i åtgärdsplanen för ekosystemtjänster bedömdes tio stycken vara relaterade till klimat. Sex av dessa hade uppnåtts eller var på väg att uppnås under 2024.

	Mål	Kommentar	Status
13	Gröna tak på kommunens och Väsbyhems byggnader. Ambition: 40% av alla nya byggnader ska ha gröna tak innan 2030.	Saknar nuläge. Väsbyhem når ej målet. Bedöms ej uppnås. Målet rör klimatanpassning.	
14	Använda sig av grönytefaktor i detaljplaner och enskilda bygglov.	Ingen grönytefaktor beslutad ännu. Samma mål finns i klimatanpassningsstrategin.	
15	Miljöklass silver på alla nybyggda bostadshus i Väsbyhem och på kommunens mark.	Väsbyhem når målet. På kommunal mark nås det inte.	
16	Kommunen ska öka andelen mark med förmåga att motverka vattenproblematik t.ex. översvämnings effekter.	Ej siffrerat. Ett antal åtgärder genomförda. Målet rör klimatanpassning.	
17	Uppnå de klimatrelaterade målen i ekosystemtjänstplanen.	Dubbelrapportering. 6/10 klimatrelaterade mål uppnådda eller nära.	

3.5 KONSUMTION

Strategin fastslår att kommunen ska **uppnå de klimatrelaterade målen i avfallsplanen**. Målen följs upp av SÖRAB och dess medlemskommuner. Många av målen går att koppla till klimatpåverkan, men ett av målen är uttalat riktat till att minska klimatpåverkan. År 2032 ska kommunen, genom SÖRAB, vara ett föredöme i arbetet med att påverka och kontrollera material- och avfallsflöden för att minimera negativ miljö- och klimatpåverkan. En indikator är mängd koldioxidutsläpp från kommunala avfallstransporter. I Upplands Väsby var utsläppen från de kommunala avfallstransporterna 21,2 ton koldioxidekvivalenter per invånare 2024. Tyvärr kan resultatet inte jämföras med tidigare år då det från och med 2024 inkluderar fastighetsnära insamling av förpackningar i kommunens uppdrag. Detta innebär att nivåerna är betydligt högre än tidigare år och svåra att jämföra. Målet är således svårt att följa upp.

Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska successivt öka och minst vara 50 procent 2030. I kommunens skolor (Compass group) var andelen ekologiska livsmedel 38 procent under första halvåret 2025. Himmel och pannkaka som bland annat lagar mat åt äldreården (SÄBO), daglig verksamhet och restaurang för pensionärer, anger att ca 20% är ekologiskt, men då är inte frukt och grönt inräknat. Ytterligare åtgärder bedöms nödvändiga för att målet ska kunna nås.

Andelen livsmedel i kommunens verksamheter som är producerad i Sverige ska successivt öka och minst vara 50 procent 2025. År 2023 fanns enligt Compass group krav om närodlad i avtalet. Under första halvåret 2025 var 59 procent av maten i skolor och förskolor närodlad. När det gäller verksamheterna som himmel och pannkaka ansvarar för finns inga uppgifter. Målet är därmed svårt att följa upp.

Vinsten av återbruk i den kommunala organisationen ska uppgå till minst 3 ton CO₂ år 2025. Målet är 2025 inte uppfyllt och återbruksfrågan inom den kommunala organisationen är inte löst. Kommunen har ingen central återbruksfunktion på plats och uppföljning är därför inte möjligt.

För att **säkerställa hållbara inköp** har Upplands Väsby kommun som mål att samordna inköp och utveckla miljö och klimatkraven mot leverantörerna. 100 procent av alla upphandlingar ska innehålla miljökrav och 50 procent ska innehålla specifika klimatkrav fram till och med 2025. Upplands Väsby kommun använder idag en trestegsmodell för miljökrav i upphandlingar. Kommunen ställer krav på att alla leverantörer åtminstone ska uppnå nivå ett i modellen. Det är dock inte klarlagt hur många upphandlingar som inkluderar klimatkrav. Målet bedöms vara delvis uppfyllt.

Upplands Väsby kommun ska **samarbeta med föreningar, organisationer och företag runt cirkulär ekonomi**. Planen för cirkulär ekonomi ska efterlevas. Målet är inte mätbart och därför svårt att följa upp. 2023 togs en kartläggning fram om Upplands Väsby's befintliga arbete med cirkulär ekonomi och dess utvecklingsområden.

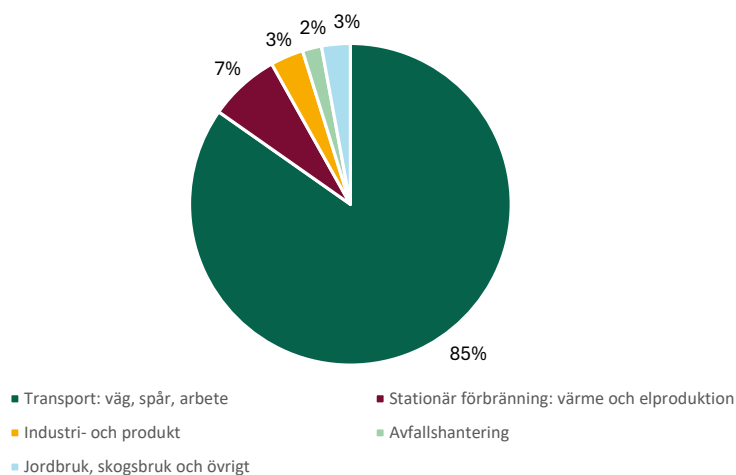
	Mål	Kommentar	Status
18	Uppnå de klimatrelaterade målen i avfallsplanen	Dubbelrapportering. Svårt att följa upp pga ändrad rapportering. Oklart nuläge.	
19	Ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska öka till 50% år 2030.	38% första halvåret 2025. Himmel & Pannkaka 20%, exkl frukt och grönt. Inte huvudsakligen ett klimatmål.	
20	Svenska livsmedel i kommunens verksamheter ska öka till 50% år 2025.	Skolan uppnår målet. Inte huvudsakligen ett klimatmål.	
21	Vinsten av återbruk i den kommunala organisationen ska uppgå till minst 3 ton CO ₂ år 2025	Inte uppnått. Saknas ansvarig funktion.	
22	Miljökrav i alla upphandlingar, klimatkrav i minst 50% år 2025.	Alla upphandlingar har miljökrav. Oklart med klimatkrav.	
23	Planen för cirkulär ekonomi ska efterlevas. Samarbete med företag, föreningar, organisationer.	Dubbelrapportering. Svårt att följa upp.	

4. KLIMATPÅVERKAN PRIORITERADE OMRÅDEN

Kommunens växthusgasutsläpp är cirka 1,4 ton koldioxidekvivalenter per invånare och år. Det är betydligt lägre än genomsnittet för svenska kommuner (4 ton) och i linje med genomsnittet för kommuner i Stockholms län (1,5 ton). Majoriteten av utsläppen inom kommunens gränser kommer från transportsektorn, men även i energisektorn finns betydande utsläpp.

Utsläppen av växthusgaser har minskat med i genomsnitt 3,1% årligen mellan 2015 och 2023. Takten är högre än för landets kommuner i stort, men lägre än genomsnittet i länet.

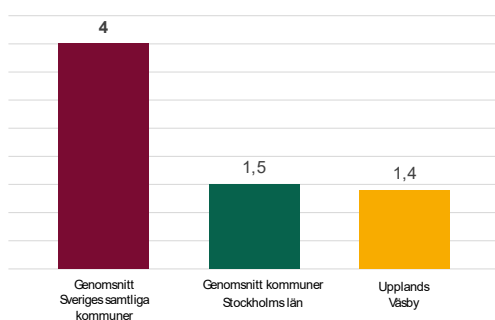
Utsläpp, regionalt (ton CO₂e)

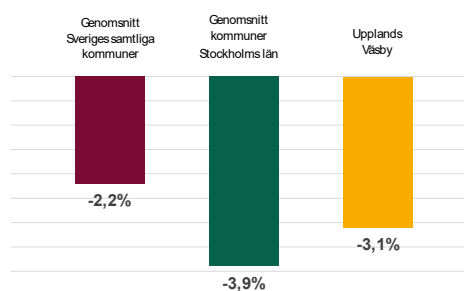
Figur 2: Utsläpp inom kommunen efter sektor. Bjerking 2026.

Nedan redovisas nuläget för klimat- och energistrategins målområden energi, transporter och resande, samhällsplanering och bebyggelse och konsumtion. Syftet med nulägesbeskrivningarna är att dessa ska ge en uppfattning om klimatutmaningarna i Upplands Väsby och utgöra grund för att formulera handlingsplaner med mål och åtgärder. Nuläget kan komma att ändras i det fortsatta arbetet då nya data kommer från bland andra SCB och Nationella Emissionsdatabasen. Därför kan vissa siffror ses som preliminära.

t CO₂e per capita 2023
(scope 1 och 2 geografiskt område)

Årlig utsläppsminskning 2015-2023

Källa: Sustainable Advantage

Källa: Sustainable Advantage, SCB, Stockholm stad, Upplands Väsby kommun

Figur 3 och 4: Utsläpp per capita respektive årlig utsläppsminskning, jämfört med genomsnitt för kommuner i länet och i landet.

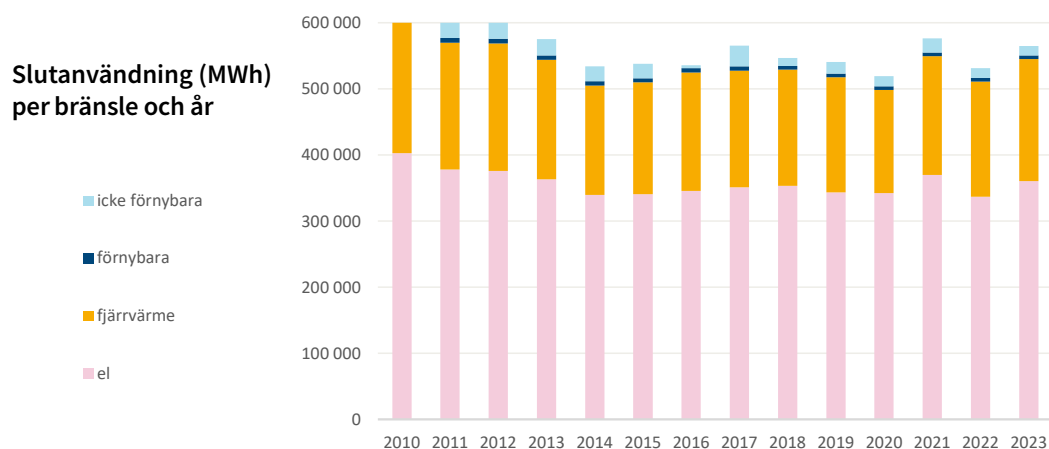
4.1 ENERGI

Enligt naturvårdsverket stod el- och fjärrvärmesektorn för 8 procent av Sveriges klimatutsläpp 2024. Utsläppen från el- och fjärrvärmesektorn var 5 procent högre år 2024 än år 2023. Den främsta orsaken var ökade utsläpp från avfallsförbränning.

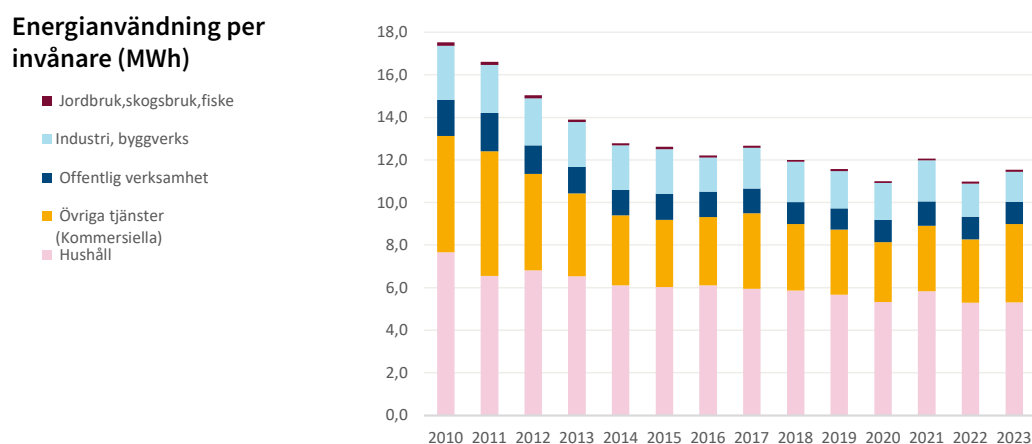
Energisystem är ett begrepp som innefattar tillförsel, produktion, distribution och användning av energi. I detta avsnitt ingår inte energianvändningen och dess klimatpåverkan för transportsektorn. Det ingår istället i avsnittet om transporter och resande.

Försörjningen av energi i Upplands Väsby kommun utgörs av fjärrvärme, el, förnybara och icke förnybara bränslen. Någon tydlig trend syns inte för den totala slutanvändningen eller mellan de olika energislagen. De förhåller sig relativt stadiga trots befolkningstillväxt. Energianvändningen per invånare har däremot minskat mellan åren 2010 och 2023.

Kommunorganisationen använder energislagen el och fjärrvärme. Ingen olje- eller pelletspanna är noterad. El används till övervägande del inom förvaltningen. Den totala energianvändningen har legat på ungefär samma nivå alla år, men användningen av fjärrvärme minskade under 2024.

Figur 5: Slutanvändning av energi, per bränsle och år.

Figur 6: Energianvändning per invånare.

4.1.1 Nuläge geografiskt område

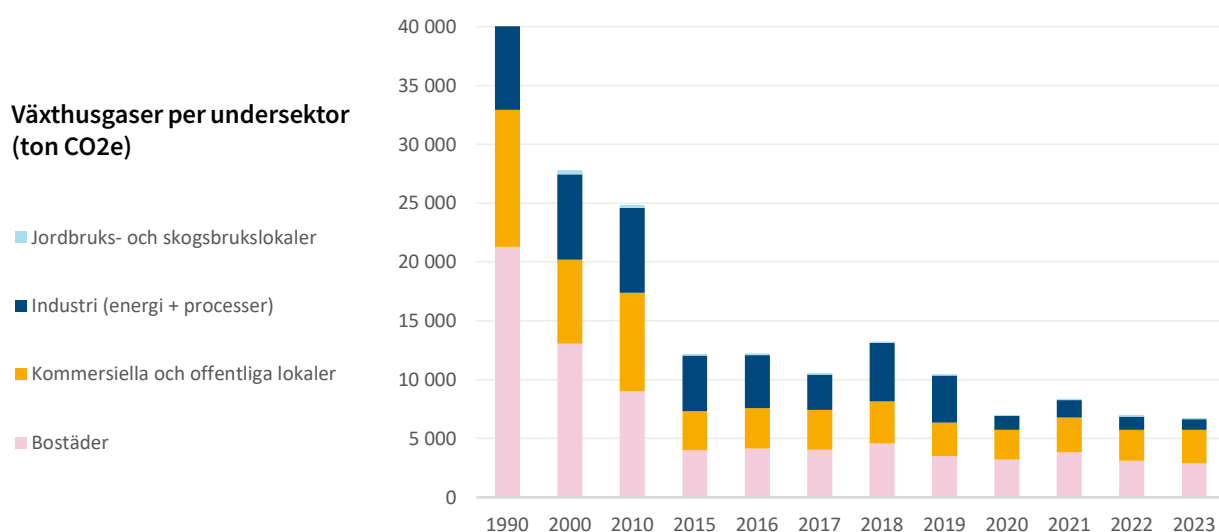
Utsläppen av växthusgaser från energianvändning i Upplands Väsby har minskat med 49 procent från 2018 till 2023. Detta är en av de största minskningarna i Stockholms län. Utsläppen kommer främst från energianvändning för bostäder samt privata och offentliga verksamheter. Utsläppskällorna är huvudsakligen el och fjärrvärme, samt till mindre del flytande icke förnybara bränslen. De flytande icke förnybara bränslen som används är enskilda oljepannor för uppvärmning. Industrin minskade användningen av oljepannor 2018-2019 och användningen är nu låg. Det kvarstår viss användning inom bostäder samt privata och offentliga verksamheter.

Fjärrvärmen kommer i huvudsak från anläggningen i Brista i Sigtuna kommun med ett stödande mindre fjärrvärmeverk, Vilundaverket, i Upplands Väsby. Statistiken för utsläpp från fjärrvärmen är inte fullständig, då utsläppen för avfallsförbränning inte räknats med i underlaget. SCB avser korrigera detta för år 2024.

I Upplands Väsby har utsläppen de senaste fyra åren från användning av el och fjärrvärme stått för cirka 10 procent. Förbränning av avfall från Upplands Väsby sker i andra kommuner. Utsläppen från dessa syns inte i statistiken för kommunen.

Den generella bedömningen att de kvarvarande oljepannorna successivt kommer att fasas ut av åldersskäl och kostnadsskäl. Men givet att utsläppen har legat på en ganska konstant nivå de senaste fyra åren, kan hushållen och olika verksamheter behöva stöd för att övergå till mer miljövänliga alternativ. Miljötillsynen kan användas för att arbeta med energieffektivisering och förnybar energi för verksamheter. Energi- och klimatrådgivning kan också stötta hushållen och verksamheterna i denna process. En snabb utfasning av oljepannorna kan minska utsläppen av växthusgaser.

Det är viktigt att klimat- och energistrategin innehåller mål för energi som inte bara syftar till att minska utsläppen, utan också säkerställa en stabil och tillräcklig energitillgång.

Figur 7: Växthusgasutsläpp från energisektorn, uppdelat i undersektorer.

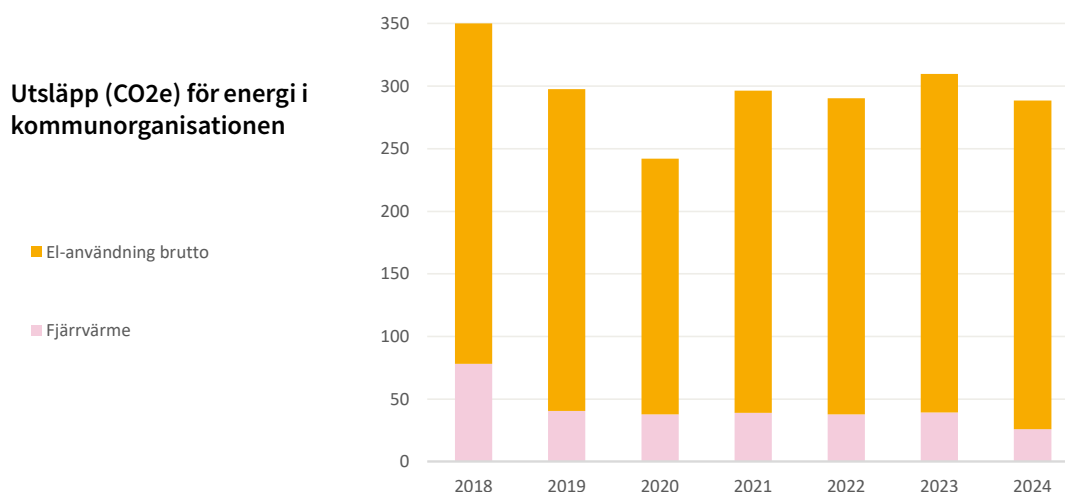
4.1.2 Nuläge kommunorganisationen

Kommunen äger ett vindkraftverk i Ockelbo sedan många år. Elproduktionen motsvarar cirka 20 procent av elanvändningen beroende på år. Kommunen har också de senaste åren börjat anlägga solkraftsanläggningar för elproduktion på de egna fastigheterna. Den största delen el används direkt i fastigheterna. Genereringen av solceller utgjorde 2024 knappt 1 procent av den totala elanvändningen. Det kan jämföras med cirka 2,5 procent på geografisk nivå.

Utsläppen från energianvändningen inom kommunorganisationen har minskat över tid. Detta beror dels på lägre energianvändning, dels på lägre utsläpp från den nationella elproduktionen mätt i kg koldioxidekvivalenter per MWh. Utsläppen per MWh är ungefär tre gånger så låga för lokal fjärrvärme jämfört med den nationella elproduktionsmixen.

Köpt fjärrvärme är förnybar och köpt el är i huvudsak fossilfri, samtidigt producerar kommunorganisationen egen solceller och äger ett vindkraftverk. Utsläppen skulle ha varit 70 ton högre år 2024 om den egna kraftproduktionen inte fanns.

I dagsläget har kommunen redan uppfyllt det mål som sattes för år 2030. Den egna kraftproduktionen har gjort skillnad för kommunorganisationens totala utsläpp och det finns fortsatt potential att bygga ut solcellsanläggningar.

Figur 8: Utsläpp från energi i kommunorganisationen.

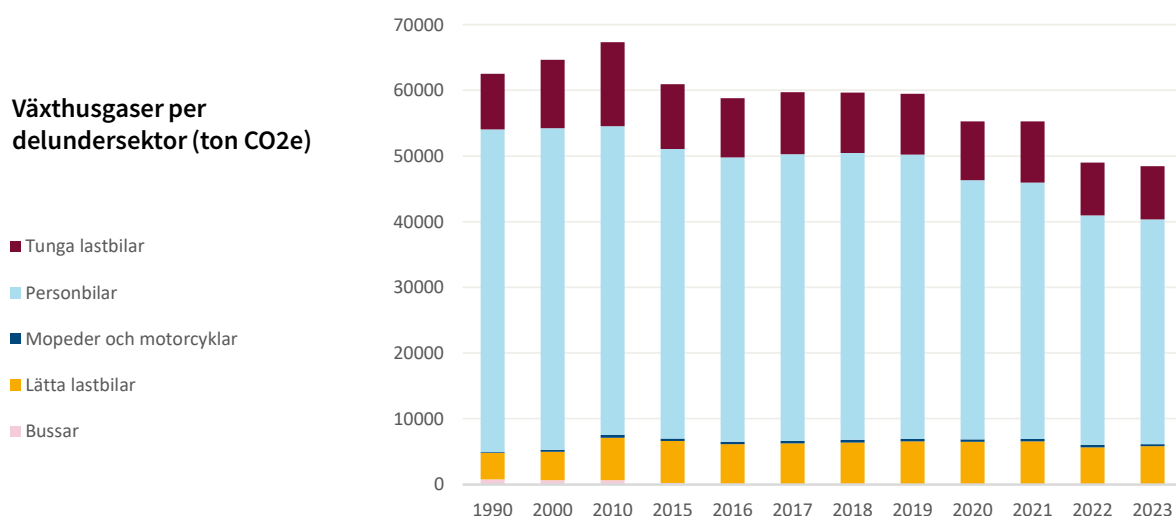
4.2 TRANSPORTER OCH RESANDE

Transportsektorn står för 35 procent av växthusgasutsläppen i Sverige och en absolut majoritet av utsläppen inom kommunens gränser. Åtgärder inom sektorn blir därmed centrala för arbetet med att minska utsläppen.

Transporter inom kommunens geografiska område avser utsläpp från det som sker inom kommunens geografiska gräns från personbil, lätt och tung lastbil, bussar, motorcykel och mopeder, oavsett vem som äger fordonen. Även trafik från fordon som passerar genom kommunen och bidrar till utsläpp inom kommunens geografiska område räknas in.

Utsläpp av växthusgaser från kommunorganisationens transporter inkluderar utsläpp från bränsleanvändningen av de fordon och arbetsmaskiner som kommunen äger eller leasar. Även utsläpp av växthusgaser från tjänsteresor för anställda baseras på bränsle- och elanvändning för resor med flyg, tåg, buss, kollektivtrafik och hyrfordon.

Vid inkludering av scope 3 för beräkning av kommunorganisationens klimatpåverkan kommer upphandlade transporter kopplade till kommunens verksamheter (exempelvis driftsfordon, färdtjänst, skolskjuts, avfallshantering) att kunna ingå samt påverkan från transporter som är en del av olika tjänster och produkter.

Figur 9: Växthusgasutsläpp från trafiken, per delundersektor.

4.2.1 Nuläge geografiskt område

Utsläppen från vägtransporter i Upplands Väsby har minskat tydligt de senaste åren. Jämfört med 2018 har de totala utsläppen sjunkit med runt en femtedel. Personbilar står fortfarande för den största delen av utsläppen. Därefter kommer tunga lastbilar och sedan lätta lastbilar, som tillsammans utgör resten av transporternas klimatpåverkan.

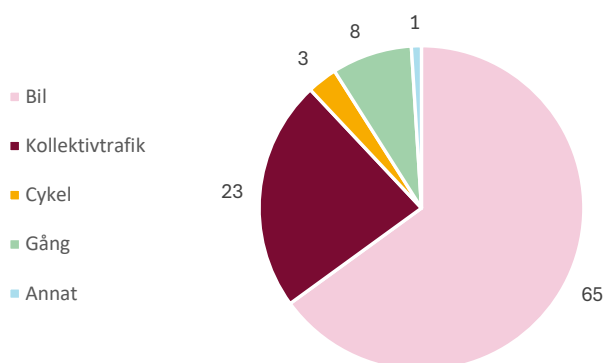
Den minskning av utsläpp som skett mellan 2018 och 2023 beror främst på en ökad låginblandning av biobränslen i bensin och diesel. År 2024 sänkte staten kraven till sex procent, men höjde den till tio procent i juni 2025. Eftersom kravet för diesel var 35 procent år 2023 förväntas utsläppen öka under 2024.

Bensin- och dieseldrivna fordon utgör 75 procent av alla fordon som är registrerade inom kommunens gränser. Omkring 15 procent av personbilarna är laddbara och nära sju procent är elhybrider utan laddning. Uppgifter om andelen biodrivmedel i dieselfordon saknas. Antalet etanol- och biogasfordon minskar och var 2024 färre än tusen. Nyregistreringar visar en tydlig övergång mot eldrift. Endast omkring 25 procent av de nya personbilarna är bensin- eller dieseldrivna, vilket är motsatsen till fördelningen i den totala fordonsflottan. Andelen heelelektriska personbilar i Upplands Väsby var 7,4 procent år 2024, jämfört med 17 procent i Sollentuna och 6 procent i Botkyrka. Utvecklingen tycks hänga samman med skillnader i medianinkomst. För lätta lastbilar var andelen heelelektriska fordon 4 procent.

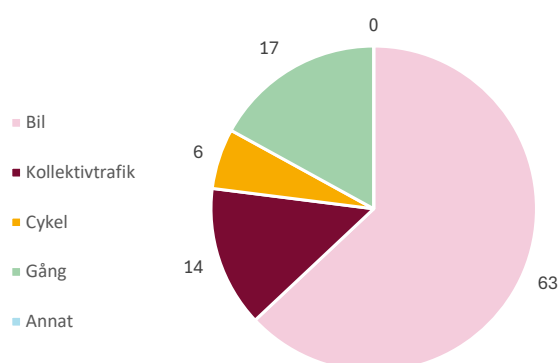
Marknadsutvecklingen för elfordon är ännu för liten för att påverka utsläppen i större utsträckning. En prognos för kommunen visar att andelen heelelektriska personbilar kan nå 20 procent år 2030 och cirka 60 procent kring år 2040. Denna utveckling väntas ge tydliga effekter på utsläppsminskningen.

I Upplands Väsby är bilen det vanligaste sättet att resa och står för ungefär två tredjedelar av alla resor. Hur resan sker varierar dock beroende på ärende. För kommuner i yttre förort, där Upplands Väsby ingår, är andelen arbetsresor med bil 50 procent. Andelen som reser med bil vid fritidsresor är betydligt högre, i Upplands Väsby cirka 72 procent.

Cirka 22 procent av kvinnorna respektive 12 procent av männen kan nå sin arbetsplats inom 15 minuter på cykel. Trots detta är andelen resor med cykel i kommunen relativt låg, vilket visas i diagrammet nedan.

Figur 10: Andel resor per färdmedel, med procentangivelser.

Figur 11: Färdmedelsfördelning för resor med start och mål inom kommunen

För att följa upp mål kopplat till resande inom det geografiska området krävs att en resvaneundersökning görs. Upplands Väsby kommun har aldrig gjort någon egen undersökning utan har använt Region Stockholms resvaneundersökning. Generellt är resvaneundersökningar mycket resurskrävande och brottas ofta med låga svarsfrekvenser. Resvaneundersökningen från 2015 som använts för kartläggning av utgångsläget besvarades av cirka 45 000 respondenter i hela länet varav omkring 1000 personer i Upplands Väsby. Resvaneundersökningen 2024 baseras på betydligt färre svar. Regionens resvaneundersökning görs ungefär en gång vart fjärde eller femte år, vilket begränsar möjligheterna att följa upp mål kopplade till resor över tid.

E4 löper genom Upplands Väsby och är en stor källa till utsläpp. Det finns möjlighet att analysera och följa upp utsläpp baserat på trafikarbetet från registrerade fordon istället för trafikarbetet inom kommungränsen. Då räknas utsläppen som kommer från fordon som är registrerade i kommunen oavsett om dessa kör inom eller utanför kommunen. Det är ett sätt att undvika att följa upp utsläpp från genomfartstrafik på E4 som kommunen har begränsad möjlighet att påverka. Dock är denna metod för uppföljning inte i bruk idag och skulle kräva utökade resurser för att kunna genomföras.

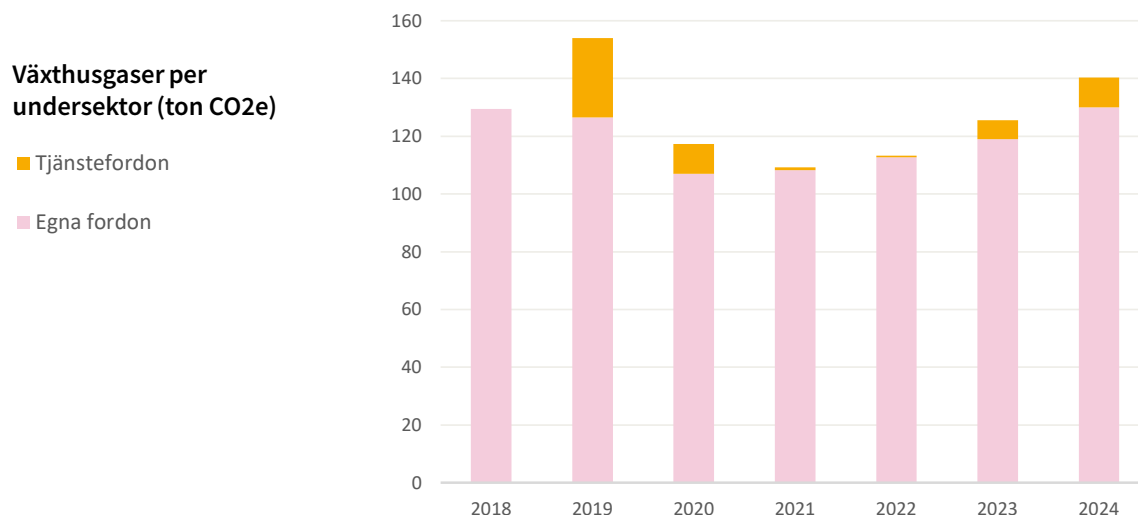

4.2.2 Nuläge kommunorganisationen

Utsläppen från kommunorganisationens ägda och leasade fordon och arbetsmaskiner var lägre under åren 2020–2022, främst på grund av pandemin då verksamheten minskade. Efteråt har användningen gått tillbaka till samma nivåer som före pandemin. År 2024 visar till och med högre utsläppsnivåer än innan pandemin. Fordon och arbetsmaskiner drivs fortfarande till stor del med bensin och diesel. Bland de förnybara bränslena används framför allt HVO100, medan biogas används i mindre omfattning. Klimatpåverkan från kommunorganisationens fordon, arbetsmaskiner och tjänsteresor har ökat med 8 procent sedan 2018. Denna ökning avviker tydligt från Upplands Väsby's målbana och utsläppsbudget.

För att skapa en korrekt nulägesbeskrivning behövs en analys av alla transporter som kommunen köper in, till exempel budtjänster, färdtjänst, skolskjuts, avfallstransporter och liknande. Erfarenheter från andra kommuner visar att utsläppen från sådana upphandlade tjänster ofta är mycket större än utsläppen från kommunens egna fordon. Det innebär att kommunen kan påverka en betydligt större del av sina totala utsläpp genom att ställa krav och följa upp klimatpåverkan i upphandlingar.

I dagsläget saknas förutsättningar för att följa upp mål för hur kommunorganisationens personal reser till och från jobbet. Upplands Väsby kommun genomförde en resvaneundersökning för anställda i kommunorganisationen år 2015 men har sedan dess inte genomfört någon ny undersökning.

Figur 12: Kommunorganisationens utsläpp från transporter, per undersektor.

4.3 SAMHÄLLSPLANERING OCH BYGGANDE

Bygg- och fastighetssektorn står för cirka 22 procent av Sveriges klimatutsläpp (exklusive anläggning) enligt Boverket. Utsläppen härstammar från flera olika sektorer inom de olika delarna av Green House Gas Protocol, och finns inte redovisat som en egen del av de totala klimatutsläppen hos exempelvis Naturvårdsverket. Detta medför att sektorns klimatpåverkan riskerar att inte uppmärksammas i samma utsträckning som andra utsläppskällor.

Kommunen har en viktig roll i att minska utsläppen inom denna sektor, både som ägare av stadsbyggnadsprocessen och som byggaktör och fastighetsägare, vilket innebär att ansvar och åtgärder berör både kommunen som geografiskt område och kommunorganisationen.

4.3.1 Nuläge geografiskt område

Vissa delar av den totala klimatpåverkan kan ses i de geografiska utsläppen, såsom tunga transporter inom kommungränsen, energianvändningen i byggnader och anläggningar samt arbetsmaskiner. En betydande del av byggnaders och anläggningars totala klimatpåverkan uppstår utanför kommungränsen, främst genom produktion av byggmaterial samt transporter till Upplands Väsby från övriga Sverige och andra länder. Trots att dessa utsläpp inte kan följas i statistiken för de geografiska utsläppen av växthusgaser, pågår en utveckling där klimatpåverkan kan beräknas och minskas.

Genom samhällsplaneringen har kommunen stor rådighet över samhällsbyggandets påverkan inom det geografiska området. I översikts- och detaljplaneringen kan kommunen styra över bebyggelsens struktur, täthet och lokalisering i förhållande till infrastruktur och service. En sammanhållen, tät och väl avvägd planering kan minska användningen av natur- och jordbruksmark och skydda viktiga kolsänkor, såsom gammal skog och våtmarker. Samhällsplaneringen har också stor påverkan på färdmedelsfördelningen och i förlängningen de totala utsläppen från transporter.

4.3.2 Nuläge kommunorganisationen

Kommunen har en viktig roll i att minska sin egen klimatpåverkan genom att fokusera på sina egna byggnader, transporter, inköp av energi, produkter och tjänster inom bygg och anläggning. När det gäller byggnader kan kommunen kräva energihushållning och användning av förnybara energikällor i nya byggnader, samt uppgadera befintliga byggnader för att minska energiförbrukningen.

Kommunen kan också förbättra sin egen transportsektor genom att införa miljövänliga fordon, såsom elbilar och biogasbilar, och genom att optimera sina transportrutiner för att minska antalet transporter och därmed utsläppen av växthusgaser.

Vid inköp av energi kan kommunen välja förnybara energikällor, såsom vindkraft och solenergi, för att minska sin beroende av fossilbaserad energi. Kommunen kan också införa energieffektiva lösningar i sina byggnader och anläggningar, såsom LED-belysning och energieffektiva ventilationssystem.

När det gäller inköp av produkter och tjänster inom bygg och anläggning kan kommunen ställa krav på leverantörerna att de ska använda miljövänliga material och metoder. Kommunen kan också välja produkter och tjänster som är certifierade enligt miljöstandarder, såsom Miljöbyggnad och Svanen.

Det saknas en aktuell nulägesbild avseende energiprestandan i kommunens eget byggnadsbestånd. Kommunen saknar också en analys av klimatpåverkan från upphandlade produkter och tjänster inom bygg och anläggning. Nuläget för transporter redovisas under avsnittet 4.2 Transporter och resande.

4.4 KONSUMTION

Enligt Naturvårdsverket och andra källor beräknas cirka 60–70 procent av Sveriges totala klimatpåverkan komma från konsumtion. Konsumtionen har stor klimat- och miljöpåverkan både inom och utanför kommunens och Sveriges gränser. Inom målområdet konsumtion behandlas följande områden:

- De geografiska utsläppen från avfall och avlopp, produktanvändning, jordbruk och djurhållning inom kommunens gränser
- Kommunens upphandlingar, finansiella beslut, återbruk, cirkularitet och avfallshantering, som omfattar scope 3

Förändringar i konsumtionsrelaterade utsläpp kan uppnås genom en kombination av förändrade konsumtionsmönster och livsstil, samt genom ändrade produktionsmetoder och teknisk utveckling.

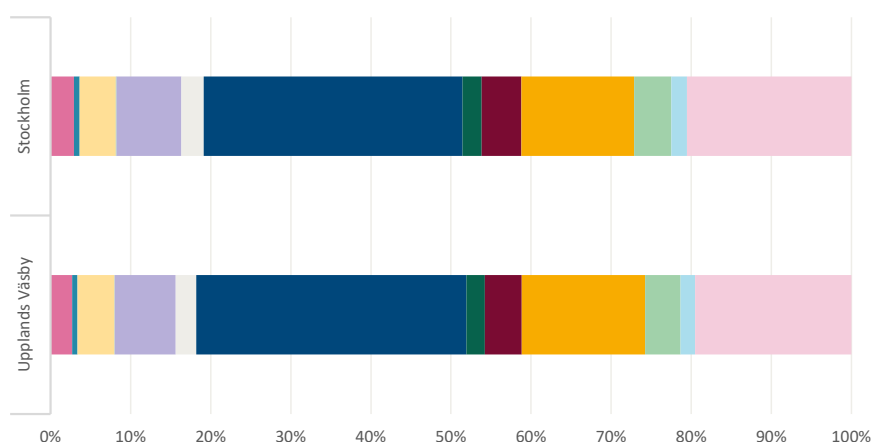
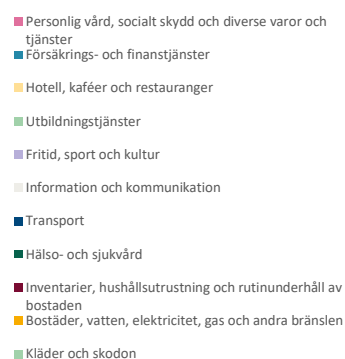
4.4.1 Nuläge geografiskt område

Konsumtionskompassen är ett verktyg som används för att beräkna och visualisera utsläpp kopplade till konsumtion. Verktöget visar att utsläppen per person i Sverige var 5,99 ton koldioxid per år 2019 och 5,56 ton per år 2022. I Upplands Väsby var utsläppen 5,96 ton per person 2019 och 5,46 ton per person 2022, vilket innebär en minskning med 7-8 procent från 2019 till 2022.

Det är viktigt att arbetet med att minska utsläppen och nå de klimat- och energipolitiska målen fortsätter. Det kan göras genom förändrad konsumtion, användning av mer miljövänliga produkter och tjänster, och genom att stödja företag och organisationer som arbetar för en hållbar framtid.

I figuren nedan visas hur Upplands Väsby's invånares utsläpp fördelas utifrån de olika konsumtionskategorierna.

Fördelning av utsläpp per konsumtionskategori

Figur 13: Kommuninvånarnas konsumtionsbaserade utsläpp per undersektor.

4.4.2 Nuläge kommunorganisationen

Kommunens indirekta utsläpp, även kallade scope 3-utsläpp, utgör en betydande del av kommunorganisationens totala klimatpåverkan, oftast runt 80 procent. Dessa utsläpp omfattar inköp av produkter och tjänster, exklusive energianvändning i egna fordon och fastigheter, samt grön finansiering.

Upplands Väsby kommun har ännu inte fullt ut börjat arbeta med att minska sina scope 3-utsläpp. Ett första steg i detta arbete vore att genomföra en spendanalys av kommunens inköp av produkter och tjänster. De områden som troligen har störst klimatpåverkan är inköp av livsmedel och inköp av produkter och tjänster inom bygg- och anläggning.

Kommunen genomför gemensam upphandling av livsmedel inom STONO (Stockholm Nordost) för skolor och verksamheter som omfattas av Himmel och pannkaka. En upphandling pågår för närvarande (februari 2026). Inom två mindre områden, köpta tjänsteresor och köp av köldmedia, har kommunen redan vidtagit åtgärder.

En annan viktig aspekt i kommunens klimatarbete är användningen av gröna obligationer. Dessa utgör en del av kommunens scope 3-utsläpp och kan bidra till att minska kommunens totala utsläpp. Genom att sätta tydliga mål för gröna obligationer kan kommunen öka sin attraktivitet för investerare och potentiellt förbättra sina räntevillkor. Detta är ett viktigt steg i kommunens strävan att minska sin klimatpåverkan och bidra till ett mer hållbart samhälle.

5. KOMMUNENS STYRMEDEL OCH VERKTYG

5.1 LEDNING OCH STYRNING

För att uppnå ett framgångsrikt klimatarbete i en kommun krävs en tydlig politisk styrning. I Upplands Väsby kommun har kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för att samordna arbetet med att minska klimatpåverkan. Klimat-, miljö- och hållbarhetsutskottet är en viktig del av styrningen och visar att klimatarbetet är politiskt prioriterat. Åtgärderna i strategin resurssätts i kommunens nämnder och varje nämnd är ansvarig för sin del i att minska klimatpåverkan.

ISO 14001

Upplands väsby är certifierad enligt ISO 14001 sedan år 2010. Det innebär att kommunen arbetar strukturerat och systematiskt med sitt miljöarbete enligt standarden från International Organization for Standardization. Kommunen identifierar sin miljöpåverkan, sätter upp mål och följer upp resultaten med fokus på ständiga förbättringar. Den säkerställer också att miljölagstiftning följs och att ansvar är tydligt fördelat inom organisationen. Certifieringen lägger en god grund för arbetet med klimat- och energistrategin då denna berörs vid revisionen av systemet.

Klimatbudget

En klimatbudget är en metod för att beräkna och fördela den totala mängden utsläpp som en organisation, kommun, region eller nation tillåts släppa ut under en viss tidsperiod. Syftet är att begränsa utsläppen och främja en hållbar utveckling. Upplands Väsby har en klimatbudget för kommunorganisationen samt en växthusgasbudget för det geografiska området. Båda finns i verktyget Sustainable Advantage. Vid revidering av klimat- och energistrategin kan målen tydligt kopplas mot budgetarna. Revidering av indata till klimatbudget sker årligen i samband med måluppföljning av klimat- och energistrategi.

Finansiering och klimatinvesteringar

Ekonomistyrningen sker genom att verksamheterna årligen lyfter prioriterade åtgärder till respektive nämnd i syfte att säkerställa tillräckliga resurser för att uppnå strategins mål. Vid årlig uppföljning av klimatmål och utsläppstrenden i samband med hållbarhetsrapporten redovisas hur klimatarbetet fortgår. Det påverkar prioriteringar av åtgärder och investeringarna kopplade till dessa.

Under åren 2024-2026 har det avsatts klimatinvesteringsmedel som ett verktyg för att skynda på den gröna omställningen. Medlen används till åtgärder som finns i verksamheternas handlingsplaner men som inte kan finansieras med andra tillgängliga medel. Vilka åtgärder som kräver investeringar och som ger mest klimatnytta identifieras med hjälp av en klimatnyttoanalys. Analysen utförs av kommunens miljöstrategiska funktion så fort strategin är fastställd och målens handlingsplaner är framtagna. Resultatet av analysen blir en långsiktig plan för vilka investeringar som varje år ska få ta del av klimatinvesteringsmedlen med målet att ta tydliga steg på strategins långsiktiga ambitioner och därmed minska kommunens totala klimatavtryck. Investeringsplanen godkänns av kommunens klimat-, miljö- och hållbarhetsutskott.

En kommun kan få förmånliga lån genom att jobba med minskad klimatpåverkan genom exempelvis gröna lån med lägre räntor eller klimatobligationer. Kommunen måste ha en tydlig strategi för att minska klimatpåverkan och uppfylla vissa miljö- och klimatkrav för att få tillgång till dessa lån.

5.2 UPPHANDLING OCH INKÖP

En kommun har stor möjlighet att påverka klimatutsläppen via upphandling genom att ställa krav på miljöprestanda för varor och tjänster, införa upphandlingskriterier som tar hänsyn till miljöaspekter och köpa in varor och tjänster som är producerade med förnybara energikällor eller har låg energiförbrukning. Dessutom kan kommunen samarbeta med leverantörer för att identifiera möjligheter till miljöförbättringar och följa upp och utvärdera de miljöeffekter som upphandlingen har.

5.3 SAMHÄLLSPLANERING

Fysisk planering

Kommunen har planmonopol, vilket ger dem rätt att bestämma hur mark och vatten används inom kommunens gränser. Detta möjliggör att klimat- och energistrategin genomsyrar hela stadsbyggnadsprocessen, från översiktsplan till bygglov och drift. För att minska klimatpåverkan kan kommunen planera för hållbara resor, använda verktyg för klimatanalys i planeringen, samarbeta med näringslivet för att främja hållbara lösningar, samverka med andra kommuner för att dela erfarenheter och resurser, samt delta i innovativa projekt med akademien. Genom tydliga mål, åtgärder, uppföljning, i hela stadsbyggnadsprocessen samt samverkan med olika aktörer kan kommunen minska klimatpåverkan och främja en hållbar utveckling.

Fastigheter

I Upplands Väsby har kommunen full rådighet över sina fastigheter, vilket innebär att de har möjlighet att fatta beslut och vidta åtgärder för att minska klimatpåverkan och främja hållbarhet i sina egna lokaler samt inom Väsbyhem. Kommunen kan exempelvis besluta om att genomföra energieffektiviseringsåtgärder, installera solceller och förbättra isoleringen i sina fastigheter, utan att behöva ta hänsyn till externa intressen eller ägare.

Denna rådighet ger kommunen möjlighet att implementera långsiktiga och strategiska planer för att minska sin miljöpåverkan, utan att behöva vänta på godkännande från andra parter. Kommunen kan också använda sin rådighet för att främja innovation och testa nya lösningar för att minska klimatpåverkan, vilket kan bidra till att Upplands Väsby blir en föregångskommun inom området hållbarhet.

Den fulla rådighet som kommunen har över sina fastigheter innebär att beslut och åtgärder kan fattas i enlighet med kommunens övergripande mål och styrdokument. Detta skapar förutsättningar för ett samordnat och konsekvent arbete med att minska klimatpåverkan inom fastighetsområdet.

Arbetsmaskiner och fordon

En kommun kan styra klimatpåverkan från sina fordon och arbetsmaskiner genom att elektrifiera, investera i biogas och effektivisera användningen. De kan också minska användningen genom bilpool, kollektivtrafik och digitala verktyg. Utbildning och uppföljning är också viktiga delar för att minska klimatpåverkan. Genom att implementera dessa åtgärder kan kommunen bidra till en mer hållbar framtid.

Laddinfrastruktur

Kommunens möjlighet att styra utbyggnaden av laddinfrastruktur beror till stor del på markägande samt på användningen av planeringsrätt och detalplaner. Genom översikts- och detalplanering samt bygglov kan kommunen påverka var laddstationer etableras och ställa krav på laddmöjligheter vid ny- och ombyggnation. Därutöver kan kommunen genom samverkan med privata fastighetsägare, lokala styrdokument och partnerskap med privata aktörer främja utbyggnaden av laddinfrastruktur utifrån lokala behov.

5. 4 SAMVERKAN

Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram en Klimat- och energistrategi för Stockholms län för 2025-20230 med utblick mot 2045, som understryker vikten av samverkan mellan olika aktörer för att uppnå klimat- och energimålen. Exempel på bra samverkan är färdplan för fossilfri och konkurrenskraftig bygg- och anläggningssektor som en del av regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige. Likaså är Klimatarena Stockholm en viktig arena för utveckling av minskad klimatpåverkan inom bygg- och anläggningssektorn.

I Upplands Väsby finns ett etablerat samarbete med regionala aktörer, såsom Länsstyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner, Trafikverket och Arlanda vilket ger kommunen en god möjlighet att ta initiativ i klimat- och energiomställningen. På lokal nivå finns också en etablerad samverkan med flera aktörer, och här finns potential för att ytterligare utveckla och fördjupa arbetet lokalt.

Rådgivande organet

Upplands Väsby har ett rådgivande organ som består av företrädare för olika intressenter och organisationer i kommunen, bland annat ingår markägare och Naturskyddsföreningen. Det rådgivande organet är kopplat till kommunens klimat-miljö- och hållbarhetsutskott. Det rådgivande organet har till uppgift att ge råd och synpunkter till kommunen i olika frågor.

Hållbarhetsnätverk och hållbarhetsavtal

Hållbarhetsnätverket har initierats av kommunen och utgör en del av kommunens hållbarhetsavtal. Nätverket syftar till att kommunen och näringslivet tar ett lokalt ansvar för ett hållbart Upplands Väsby genom en gemensam plattform. Med fokus på ekologisk och social hållbarhet vill nätverket bidra till att inspirera, engagera och höja kunskapen inom hållbarhet. Kunskap som ökar företagens konkurrenskraft och ger affärsnytta. Här finns stora möjligheter att samverka kring minskad klimatpåverkan.

Hållbarhetsavtal har tagits fram på kommunens initiativ, i samverkan med Väsby Promotion och det lokala näringslivet. Avtalen bygger på Agenda 2030 och syftar till att stärka ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet både för företagen och samhället i stort.

Klimatkommunerna

Upplands Väsby är medlem i klimatkommunerna. Klimatkommunernas övergripande syfte är att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och spridning av goda exempel. Klimatkommunerna är en pådrivande aktör för det nationella klimatarbetet genom att lyfta fram vilka möjligheter, hinder och drivkrafter som har betydelse för arbetets resultat.

Energi- och klimatrådgivningen

Upplands Väsby ingår i ett regionalt samarbete som erbjuder kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning. Rådgivningen riktar sig till privatpersoner, organisationer samt små och medelstora företag och ger information samt råd om hur energianvändning och miljöpåverkan kan minska.

Biodriv Öst

Upplands Väsby är medlem i BioDriv Öst som kraftsamlar runt 80 aktörer från offentlig sektor, näringsliv och akademi för att förenkla omställningen till fossilfria transporter. Genom expertstöd och samverkan får organisationer i östra Mellansverige hjälp att nå sina hållbarhetsmål. Det sker exempelvis genom rådgivning, vägledningar, seminarier och workshops samt nätverk inom bland annat upphandling, laddinfrastruktur och biogas. Verksamheten omfattar allt från strategiska frågor till konkreta insatser. Organisationen är icke vinstdrivande och arbetar med alla fossilfria drivmedel.

5.5 MÅLSTYRNING OCH UPPFÖLJNING

Stratsys

Upplands Väsby har verktyget Stratsys och här finns möjlighet att göra en modul för klimat- och energistrategins målstyrning för uppföljning av mål och åtgärder. Utöver målstyrningen i Stratsys behövs verktyg för mer specifika mätningar och analyser för alla målområden i strategin.

Sustainable Advantage

Idag används Sustainable Advantage för kommunens klimatbudget samt för uppföljning av energi och transporter inom scope 1 och 2 för kommunen. Här behövs scope 3 läggas till.

Hållbarhetsredovisning

Upplands Väsby har under drygt 10 år rapporterat sitt miljöarbete i årliga miljöredovisningar. 2023 utökades rapporteringen till en hållbarhetsredovisning, där även insatser inom social hållbarhet ingår. I hållbarhetsredovisningen sammanställs klimat- och energistrategins måluppfyllelse.

6. SLUTSATS

Upplands Väsby kommun har gjort betydande framsteg i sitt klimatarbete och uppnått en stor del av målen i den gällande strategin. Detta visar på ett starkt engagemang för att minska utsläppen av växthusgaser. Klimatarbetet har fokuserat på kommunorganisationen, där man har direkt påverkan på egna utsläpp och köpt energi.

Genom att bygga vidare på dessa framsteg kan kommunen fortsätta att visa på ett engagerat klimatarbete. Ett nästa steg kan bli att sätta nya mål för kommunorganisationen och att även lägga till upphandling och grön finansiering. Inom upphandling behöver kompetensen säkerställas inom klimat- och miljöfrågor och en miljöspendanalys (kartläggning av klimatpåverkan) behöver genomföras. Troligen blir bygg och anläggning och livsmedel viktiga områden att jobba med.

Dessutom rekommenderas att kommunen fokuserar på det geografiska området där de största utsläppen finns. Kommunen har redan etablerade relationer med olika aktörer i kommunen, såsom näringslivet, markägare och intresseorganisationer, vilket är en framgångsfaktor. Inspirerande insatser för att engagera näringslivet och medborgarna i klimatarbetet har påbörjats, men kan utvecklas. Kommunen har också ett antal styrmedel för att uppnå klimatmålen, inklusive det kommunala självstyret, planmonopolet, markförsäljningar, avtal och upphandlingar samt dialogen med andra myndigheter och regionala aktörer.

Målstyrningen och uppföljningen behöver utvecklas och där är stratsys ett bra verktyg. Utöver det så behöver nya verktyg undersökas.

En del av målen i gällande strategi är svåra att följa upp, vilket ofta beror på en otydlighet i vad som ska räknas in i målet eller att målet inte är mätbart. En viktig del i revideringen av strategin blir därför att göra målen SMARTa (specifika, mätbara, realistiska, tidsatta och accepterade), och därmed lätta att följa upp.

För att fortsätta ligga i framkant i klimatarbetet och uppnå sina mål för att minska utsläppen av växthusgaser, kan kommunen:

- Utveckla kommunorganisationens arbete inom scope 1 och 2 och lägga till scope 3.
- Fokusera på det geografiska området där de största utsläppen finns.
- Utveckla målstyrningen och uppföljningen.
- Fortsätta att engagera bland annat näringsliv och medborgarna i klimatarbetet.
- Utnyttja medlemskapet i bland annat klimatkommunerna för erfarenhetsutbyte.

REFERENSER

Boverket (2025):	Miljöindikatorer
EU-kommissionen (2021):	European Climate Law
Klimatkommunerna (2025):	Uppföljning - Klimatkommunernas rekommendation
Länsstyrelsen Stockholm (2025):	Klimat- och energistrategi
Naturvårdsverket (2025):	Klimatet och konsumtionen
Naturvårdsverket (2025):	Sveriges utsläpp av växthusgaser
Naturvårdsverket (2025):	Sveriges miljömål
Naturvårdsverket (2025):	Parisavtalet
Naturvårdsverket (2025):	Minska min klimatpåverkan
Naturvårdsverket (2025):	Sveriges klimatarbete
UNDP, 2024 Mål 13:	Bekämpa klimatförändringarna - Globala målen
Upplands Väsby kommun (2024):	<i>Kolsänka och kolförråd i skog och mark inom Upplands Väsby kommun</i>
Region Stockholm (2025):	Resvaneundersökning för Stockholmsregionen 2024
SCB (2022) Informationspanel:	Cykelavstånd bostad arbete 2022
SCB (2026):	Kommunal och regional energistatistik
SMHI:	Nationella emissionsdatabasen
Svenska kraftnät:	Översikt av elnätets framtida behov i Stockholmsregionen
Trafikanalys:	Fordon på väg

*Flygfoto på sida 12 av Bergslagsbild AB.
Foto på sida 18 av Mostphotos.*

Nuläge och förutsättningar

Underlag till Klimat- och energistrategi

Upplands Väsby kommun, telefon 08-590 970 00

upplands.vasby.kommun@upplandsvasby.se

www.upplandsvasby.se

**UPPLANDS
VÄSBY**